

Klimaatadaptatie

Onderzoeksplan

Colofon

De Rekenkamer Oost-Nederland is een onafhankelijk orgaan dat onderzoek doet naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur van de provincies Gelderland en Overijssel.

De bestuursleden van de Rekenkamer zijn: de heer drs. M.M.S. Mekel (voorzitter), de heer ir. T.J.A. Gies (plv. voorzitter) en mevrouw drs. S.C. van der Haagen. De secretaris-directeur is mevrouw drs. S.W. Mathijssen RO.

Dit onderzoeksplan is voorbereid door een onderzoeksteam bestaande uit de heer S.S. Kooistra Msc, de heer W. van Rooijen Msc, en mevrouw drs. K. IJssels.

Rekenkamer Oost-Nederland
Sijzenbaanplein 11-15
7411 HL Deventer
Telefoon: 0570 – 66 58 00
info@rekenkameroost.nl
www.rekenkameroost.nl
Bluesky: @rekenkameroost.bsky.social
LinkedIn: Rekenkamer Oost-Nederland

De foto is afkomstig van klimaatadaptatienederland.nl

Klimaatadaptatie

Onderzoeksplan

Deventer, februari 2025

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding.....	5
1.2	Achtergrond	6
1.2.1	Landelijk beleid.....	6
1.2.2	Klimaatadaptatie in provinciaal beleid	11
1.3	Focus	13
2	Onderzoeksopzet	14
2.1	Doel- en vraagstelling.....	14
2.2	Normenkader	16
2.3	Onderzoeksmethodiek.....	16
2.4	Planning.....	17
2.5	Slotopmerkingen	17
Bijlage 1:	Geraadpleegde bronnen	18

1 Inleiding

In de Inleiding schetsen we de aanleiding en de achtergrond van dit onderzoek naar klimaatadaptatie. Daarnaast wordt de focus van het onderzoek beschreven en het onderwerp afgebakend.

1.1 Aanleiding

De gevolgen van klimaatverandering worden elk jaar zichtbaarder. De overstromingen in Valencia van oktober 2024¹ en de bosbranden in Californië² van begin dit jaar worden in verband gebracht met klimaatverandering, maar ook dichterbij huis zijn de gevolgen zichtbaar. Overstromingen in Limburg en delen van Duitsland en België in 2021 zijn een voorbeeld van weersextremen die we volgens het KNMI steeds vaker gaan zien.³ Ook voor Gelderland en Overijssel zorgen de gevolgen van klimaatverandering voor verschillende problemen. Zo blijkt uit de 'Klimaat-effectatlas'⁴ dat grote delen van Gelderland en Overijssel een 'aanmerkelijk toegenomen kans' hebben op grondwateroverlast in 2050 onder het 'hoge' scenario. Ook bestaat een aanzienlijk deel van de provincies uit hooggelegen zandgronden, waarvan bekend is dat ze erg gevoelig zijn voor droogte.⁵ Extremer weer kan de economische positie, veiligheid en het leefcomfort van inwoners significant veranderen. Om dit te voorkomen en te beperken nemen overheden de afgelopen jaren steeds meer maatregelen die de effecten van extreem weer beperken. Dit heet klimaatadaptatie.⁶

Ook provincies voeren beleid op het gebied van klimaatadaptatie. Zo heeft provincie Gelderland recent een eigen Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie (2024) opgesteld en is in 2024 het Investeringsbesluit Hitte, Droogte en Wateroverlast (2021) in Overijssel afgerond. Klimaatadaptatie komt als thema in veel beleidsterreinen terug (van veiligheid

¹ <https://www.nationalgeographic.nl/natuur-leefomgeving/a62838403/dana-storm-spanje-valencia> (11 November, 2024.)

² Williams et al. (2019)

³ KNMI'23 Klimaatscenario's voor Nederland

⁴ Een online kaarttool om de verschillende effecten van klimaatverandering weer te geven in Nederland op basis van de KNMI-klimaatscenario's en andere rapporten | <https://www.klimaat-effectatlas.nl/nl/>

⁵ <https://www.deltaprogramma.nl/gebieden/hoge-zandgronden/voorkeursstrategie> (Geraadpleegd op 31 januari 2025.)

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/klimaatadaptatie#:~:text=De%20aarde%20warmt%20op%20en,Dit%20heet%20klimaatadaptatie> (Geraadpleegd op 31 januari 2025.)

tot landbouw) en op alle bestuurlijke niveaus lopen initiatieven. Dit bemoeilijkt het hebben en houden van het overzicht door PS. Dit blijkt ook uit de behoefte van Statenleden om een beter overzicht te krijgen van de taken, verantwoordelijkheden en vorderingen van de provincie op dit thema.⁷ Het bieden van een beter inzicht aan PS vormt daarmee ook aanleiding om dit rekenkameronderzoek uit te voeren.

1.2 Achtergrond

Klimaatadaptatie valt als thema onder meerdere beleidsterreinen. Op zowel landelijk als decentraal niveau lopen verschillende beleidslijnen parallel aan elkaar. Om dit te illustreren behandelen we beknopt de rol van de provinciale bestuurslaag in de landelijke beleidslijnen en welke rol klimaatadaptatie heeft in de omgevingsvisies van de provincies en provinciale programma's. Ten slotte volgt een kort overzicht waar de positie van de provincie besproken wordt om meer context te bieden voor de rest van het onderzoeksplan.

1.2.1 Landelijk beleid

Nationaal Deltaprogramma

Een groot deel van klimaatadaptief beleid in Nederland wordt vormgegeven binnen het Nationaal Deltaprogramma. De juridische basis hiervoor is te vinden in de Deltawet.⁸ Het Nationaal Deltaprogramma is onder te verdelen in verschillende sub-programma's. Voor dit onderzoek zijn het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en het Deltaplan Zoetwatervoorziening (DPZ) het meest relevant vanwege hun focus op het aanpassen van de omgeving op de gevolgen van klimaatverandering. De provincies hebben zich aan deze programma's gecommitteerd in het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie (2018).

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) heeft als doel om ervoor te zorgen dat Nederland in 2050 zo klimaatbestendig en waterrobuust mogelijk is ingericht.⁹ Het DPRA loopt sinds 2014 en is gericht op vier thema's:

- Wateroverlast
- Hittestress
- Droogte
- Overstromingen

Het DPRA is een opgave van alle bestuurslagen, zo ook van de provincie. De provincie is bij het programma betrokken via de verschillende 'werkregio's' en 'gebiedsoverleggen'. Voor de uitvoering van het DPRA is Nederland opgedeeld in 45 werkregio's en zeven gebiedsoverleggen. Gebiedsoverleggen zijn brede samenwerkingsverbanden (vaak

⁷ Fractiegesprekken onderzoeksprogramma 2025

⁸ Deltawet Waterveiligheid en Zoetwatervoorziening

⁹ Nationaal Deltaprogramma 2025

toebedeeld aan al bestaande overlegstructuren) die de voortgang van de DPRA monitoren en rapporteren aan het Ministerie van I&W. De provincies Gelderland en Overijssel maken beide onderdeel uit van het gebiedsoverleg RBO Rijn-Oost, de provincie Gelderland maakt ook onderdeel uit van gebiedsoverleg Rivierengebied. Binnen de gebiedsoverleggen zijn werkregio's ingericht. Dit zijn samenwerkingsverbanden van gemeenten, provincies, waterschappen en in sommige gevallen andere relevante partijen.¹⁰ Werkregio's stellen gezamenlijke uitvoeringsagenda's op met maatregelen op de vier DPRA-thema's, delen kennis over klimaatadaptatie en kunnen voor projecten uit de uitvoeringsagenda's subsidie aanvragen bij het Rijk.¹¹ In Figuur 1 is te zien hoe Nederland precies verdeeld is in gebiedsoverleggen en werkregio's. De provincies Gelderland en Overijssel zijn partner binnen deze werkregio's en dragen daarom bij aan de financiering en de uitvoeringsagenda's. Provincie Gelderland is vertegenwoordigd in acht werkregio's en provincie Overijssel in vier.

¹⁰ Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie 2018

¹¹ Kamerbrief 31 710

Figuur 1: Verdeling van gebiedsoverleggen en werkregio's

Bron: <https://klimaatadaptatienederland.nl/beleid/nationale-aanpak/dpra/organisatie/werkregio/>

Deltaplan Zoetwatervoorziening

Het Deltaplan Zoetwatervoorziening (DPZ) is gericht op het behouden van de zoetwatervoorzieningen in Nederland in het licht van de toegenomen kans op droogte door klimaatverandering. Het programma loopt sinds 2014 en heeft als einddoel om ervoor te zorgen dat Nederland in 2050 weerbaar is tegen zoetwatertekort.¹² Dit wordt gerealiseerd door het vergaren van kennis over wateropgaven, het nemen van fysieke maatregelen zoals het vergroten van waterbuffers en de borging van waterbelangen in (lokale) omgevingsplannen en regelgeving. De provincies zijn bij dit programma betrokken via de 'zoetwaterregio's'. Omdat zoetwateropgaven sterk per gebied verschillen is Nederland voor de uitvoering van het DPZ opgedeeld in zes 'zoetwaterregio's'. Zoetwaterregio's zijn samenwerkingsverbanden van provincies, waterschappen, gemeenten en andere betrokken regionale partijen. In Figuur 2 is te zien hoe Nederland precies verdeeld is in zoetwaterregio's. Alle regio's hebben een eigen uitvoeringsprogramma opgesteld met daarin gedeelde uitgangspunten en ambities, concrete maatregelen en een financieel kader. Een derde van de financiering van de zoetwaterregio's komt uit het Deltafonds, twee derde wordt gefinancierd door de partners zelf.¹³ De provincies Gelderland en Overijssel zijn beide vertegenwoordigd in de zoetwaterregio Hoge Zandgronden-Oost, de provincie Gelderland is ook vertegenwoordigd in de zoetwaterregio Rivierengebied. De provincies zijn partners binnen deze regio's en dragen bij aan het uitvoeringsprogramma en de financiering. Provincie Overijssel is daarnaast ook kassier en heeft als taak om de bijdrage uit het Deltafonds onder de andere partners van de zoetwaterregio te verdelen.¹⁴

¹² Deltabeslissing Zoetwater 2021

¹³ Deltaplan Zoetwater 2022-2027 (Fase 2)

¹⁴ Bestuursvereenkomst Zoetwatervoorziening Oost-Nederland 2022-2027

Figuur 2: Verdeling van zoetwaterregio's

10

Klimaatadaptatie

Bron: <https://www.deltaprogramma.nl/documenten/kaarten/2021/09/21/zoetwaterregios-2021>

Nationale Klimaatadaptatie Strategie

Naar aanleiding van de door het KNMI geschetste Klimaatscenario's uit 2014 besloot het Rijk dat er een overkoepelende nationale strategie nodig was voor de opgave klimaatadaptatie. Dit is in 2016 de Nationale Klimaatadaptatie Strategie (NAS) geworden.¹⁵ In de NAS worden de risico's op klimaatverandering breder geschetst dan binnen het Nationaal Deltaprogramma. Op basis van de NAS en het latere Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (NUPKA) zijn verschillende landelijke, sectorale plannen gemaakt die overheden moeten helpen om processen klimaatadaptief in te richten.¹⁶ Voor de provincie zijn de NAS en de bijbehorende sectorale plannen richtinggevende documenten die uiteindelijk hun weerslag krijgen in provinciaal beleid en regelgeving.

Kamerbrief Water en bodem sturend

In 2022 heeft het Ministerie van I&W de Kamerbrief 'Water en Bodem sturend' gepubliceerd.¹⁷ In deze Kamerbrief staat de visie over hoe we in Nederland om te dienen te gaan met ruimtelijke ordening (RO). De minister constateert in de brief dat Nederland door klimaatverandering tegen de grenzen van het water- en bodemsysteem aanloopt en dat hier in de RO rekening mee gehouden moet worden. De belangen van het water- en bodemsysteem zouden voortaan sturend moeten zijn in de RO, in plaats van andersom. De principes uit deze Kamerbrief werken uiteindelijk door in de ruimtelijke visies en verordeningen van alle bestuurslagen. In 2024 heeft het kabinet Schoof een aanvullende kamerbrief geschreven over dit onderwerp.¹⁸ In de brief worden de uitgangspunten van de brief uit 2022 onderschreven, maar wordt het centrale uitgangspunt aangepast naar 'rekening houden met water en bodem'.

1.2.2 Klimaatadaptatie in provinciaal beleid

Gelderland

Klimaatadaptatie vormt één van de zeven ambities uit de huidige Omgevingsvisie Gelderland.¹⁹ De ambitie voor klimaatadaptatie is:

- In 2050 is Gelderland klimaatbestendig. We zijn goed voorbereid en toegerust op de gevolgen van klimaatverandering: wateroverlast, droogte, hittestress en overstromingsgevaar.
- In 2020 hebben we samen met partners de risico's en kansen van het veranderend klimaat in beeld gebracht en strategieën opgesteld die leidraad zijn voor ons handelen.

Provincie Gelderland is bezig met het opstellen van een nieuwe Omgevingsvisie, het is nog niet bekend welke plaats klimaatadaptatie daarin krijgt.

¹⁵ Evaluatie NAS

¹⁶ NUPKA

¹⁷ Kamerbrief 'Water en Bodem sturend'

¹⁸ Kamerbrief 'Water en Bodem naar aanleiding van het Tweeminutendebat Water 8 oktober 2024'

¹⁹ Omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland'

Volgend op het coalitiekakkoord uit 2019 werd in 2020 het Actieplan Klimaatadaptatie gepubliceerd waarin de provincie de ambitie uitspreekt om in 2050 klimaatadaptief zijn. De provincie heeft hiervoor een budget opgesteld van in totaal € negen miljoen. Na de verkiezingen van 2023 werd in 2024 de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie 2024-27 gepubliceerd waarin de ambities van het actieplan herhaald worden en een aantal nieuwe plannen worden toegevoegd. Het budget voor dit programma is in totaal € zeven miljoen.

Overijssel

In de huidige Overijsselse Omgevingsvisie²⁰ is een klimaatbestendig Overijssel één van de ambities. *‘Dit betekent dat we ervoor willen zorgen dat we -nu en in de toekomst- beschermd zijn tegen overstromingen droge voeten houden en, ook in perioden van droogte, over voldoende en schoon (drink)water beschikken voor bewoners, natuur en (landbouw)bedrijven. En ervoor willen zorgen dat de stad, zelfs bij extreem heet weer, een fijne en gezonde plek blijft om te wonen. Met andere woorden: dat we bijvoorbeeld ook hittestress in de steden willen beperken’.*

Provincie Overijssel is bezig met het opstellen van een nieuwe Omgevingsvisie en heeft daarvoor in 2024 een conceptversie gepresenteerd. In de conceptversie²¹ wordt klimaatadaptatie nog meer gekoppeld met water- en bodem opgaven. De provincie formuleert de volgende ambitie: *‘We willen een klimaatrobuust water- en bodemsysteem door beter aan te sluiten bij de natuurlijke kenmerken en processen. Hierdoor zijn we beter bestand tegen weersextremen zoals droogte, piekbuien, piekafvoeren en hittegolven. We willen vervuiling en uitputting van onze natuurlijke bronnen zoals onze zoetwatervoorraad en bodems tegengaan’.*

In 2021 is het Investeringsbesluit Hitte, Droogte en Wateroverlast aangenomen. Het Investeringsbesluit omvat bijdragen aan de DPRA-werkregio’s in Overijssel, de zoetwaterregio waar Overijssel aan deel neemt, een eigen subsidieregeling en een budget voor pilots op het gebied van klimaatadaptatie. Het Investeringsbesluit liep tot en met 2024.

Overzicht

Provincies lijken op basis van een eerste verkenning op twee manieren beleid te voeren op dit thema. Ten eerste via de samenwerkingsverbanden uit het Deltaprogramma. Hieraan neemt de provincie deel: ze voert een gezamenlijke uitvoeringsagenda uit en financiert mee. Ten tweede is er het eigen provinciale beleid en de hieruit volgende investeringen. Voor Gelderland heeft dit de vorm van het Actieplan in coalitieperiode 2019-2023 en de Uitvoeringsagenda voor de huidige coalitieperiode. Voor Overijssel heeft dit de vorm van het Investeringsbesluit.

²⁰ <https://overijssel.tercera-ro.nl/MapView/Default.aspx?id=NLIMRO9923Omgevingsvisie2017-GV10>, Geraadpleegd op 23 januari 2025.)

²¹ Concept Omgevingsvisie ‘Overijssel voor en met Elkaar!’, 6.1

1.3 Focus

In dit onderzoek focussen we ons op het beleid op het gebied van klimaatadaptatie van de provincies Gelderland en Overijssel zelf en hun rol binnen de verschillende samenwerkingsverbanden op dit thema. Hierbij kijken we naar de inzet van de provincies (doelen, middelen en instrumenten) in hun eigen beleid, via samenwerkingsverbanden en het resultaat daarvan. De externe effecten van klimaatadaptatieve maatregelen kunnen door een gebrek aan data (nog) lastig vastgesteld worden, bovendien liggen veel beleidsdoelen in de toekomst (veelal 2050). Dit maakt dat het onderzoek niet strikt een doeltreffendheidsonderzoek genoemd kan worden. Het onderzoek richt zich op voorwaarden om doeltreffend te kunnen zijn met het beleid. Voor de tijdsafbakening hanteren we een periode van 2019 tot en met 2024. De reden hiervoor is de aanvang van de nieuwe coalitieperiode in beide provincies en daarmee de start van nieuwe provinciaal beleid. Voor de beschrijving van het landelijke beleid gaan we -waar nodig- wat verder terug in de tijd. Voor de onderwerpsafbakening hanteren we de definitie van klimaatadaptatie die de provincies zelf aanhouden, we definiëren niet zelf wat klimaatadaptatie is. Concreet beperkt zich dit tot de Omgevingsvisies en -verordeningen van beide provincies, de provinciale beleids- en investeringsplannen (waaronder het Actieplan Klimaatadaptatie en de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie in Gelderland en het Investeringsbesluit Hitte, Droogte en Wateroverlast in Overijssel), en het aandeel van beide provincies in de werkregio's en zoetwaterregio's.

2 Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk geven we de opzet van ons onderzoek weer. De doel- en vraagstelling komen als eerste in dit hoofdstuk aan de orde. Daarna gaan we in op het normenkader en de onderzoeksmethodiek. Daarnaast lichten we de planning van het onderzoek toe.

2.1 Doel- en vraagstelling

Doelstelling

Het doel van het onderzoek is:

Provinciale Staten te ondersteunen in hun kaderstellende en controlerende rol door inzicht te geven in de rol van de provincie in klimaatadaptatie en de resultaten ervan.

Centrale vraag

Op welke manier zetten de provincies in op klimaatadaptatie en wat is er bekend over de resultaten?

Onderzoeksvragen

Doelen

1. Wat zijn de landelijke kaders en doelen waarbinnen de provinciale inzet op klimaatadaptatie wordt vormgegeven?
2. Welke doelen wil de provincie bereiken op het gebied van klimaatadaptatie?
 - a. In welke mate zijn deze doelen duidelijk geformuleerd?
 - b. Welke gevolgen van klimaatverandering noemen de provincies als aanleiding voor hun doelen?

Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

3. Welke wettelijke taken en bevoegdheden heeft de provincie op het gebied van klimaatadaptatie?
4. Welke (overheids-)organisaties zijn betrokken bij de provinciale opgave voor klimaatadaptatie en hoe zijn de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor klimaatadaptatie verdeeld?
5. In welke mate is er sprake van een duidelijke verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden op het gebied van klimaatadaptatie?

Inzet

6. Wat is de inzet van de provincie voor het realiseren van de beleidsdoelen op het gebied van klimaatadaptatie?
 - a. Welke instrumenten zet de provincie in om de doelen te bereiken?
 - b. Welke middelen worden daarvoor ingezet?
7. In welke mate kan de inzet gekoppeld worden aan de provinciale doelstelling en verantwoordelijkheden op het gebied van klimaatadaptatie?

Realisatie en informatievoorziening PS

8. Wat is bekend over de resultaten en realisatie van (tussen)doelen van de inzet op klimaatadaptatie waar de provincie bij betrokken is?
9. In hoeverre zijn PS geïnformeerd over de resultaten en realisatie van (tussen)doelen van beleid op het gebied van klimaatadaptatie waar de provincie bij betrokken is?

2.2 Normenkader

Voor het opstellen van onze bevindingen hanteren we een normenkader. Het voorlopige normenkader voor dit onderzoek naar klimaatadaptatie staat in tabel 1. Het normenkader is opgesteld op basis van een globale verkenning en wordt (mogelijk) gedurende het onderzoek aangescherpt en gespecificeerd.

Tabel 1: Voorlopig normenkader

Onderdeel	Vragen	Norm
Doelen	1,2	<ul style="list-style-type: none"> De doelen zijn meetbaar en tijdgebonden geformuleerd.
Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden	3,4,5	<ul style="list-style-type: none"> De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn duidelijk verdeeld en belegd; provincie en partners erkennen elkaars taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en partijen geven hier invulling aan.
Inzet	6,7	<ul style="list-style-type: none"> De inzet vloeit logisch voort uit provinciale doelen en taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.
Realisatie en informatievoorziening PS	8,9	<ul style="list-style-type: none"> GS hebben zicht op de resultaten van de inspanningen op het gebied van klimaatadaptatie. Beoogde resultaten en (tussen)doelen van klimaatadaptatie zijn gerealiseerd en behaald, dan wel door GS voorzien van een verklaring. GS hebben PS conform daarover gemaakte afspraken geïnformeerd over inzet en resultaten op het gebied van klimaatadaptatie.

Bron: Rekenkamer Oost-Nederland

2.3 Onderzoeksmethodiek

Methoden

Voor dit onderzoek naar klimaatadaptatie gebruiken we verschillende onderzoeksmethoden. Naast een analyse van wet- en regelgeving, rapporten, Statenvoorstellen en -brieven, P&C-documenten, GIS-data, en interne notities maken we gebruik van interviews met (ambtelijk) betrokkenen.

Experts

Mocht er gedurende het onderzoek expertise nodig zijn waarover de rekenkamer niet beschikt, dan kan externe expertise worden betrokken.

Betrokkenheid Staten

Voor de start van het onderzoek voerden we gesprekken met PS-leden in beide provincies. Voor Gelderland vond dit plaats op 12 februari, voor Overijssel op 18

februari. In deze gesprekken is de beoogde focus van het onderzoek toegelicht en bleek uit de vragen dat er belangstelling is bij PS voor dit onderzoek. In de gesprekken werd duidelijk dat een strikte afbakening van het onderzoek noodzakelijk is om het onderzoek uitvoerbaar te houden. Dit houdt tevens in dat het niet mogelijk is om alle door de Statenleden genoemde suggesties mee te nemen in dit onderzoek.

2.4 Planning

Rekenkameronderzoek kent een vast aantal stappen, die nader beschreven zijn in ons [onderzoeksprotocol](#). De globale planning voor dit onderzoek is opgenomen in tabel 2.

Tabel 2: Planning

Fase	Periode
Vorbereiding	December 2024 - februari 2025
Uitvoering	Januari - juni 2025
Rapportage	Juli - september 2025
Publicatie	Oktober 2025

Voor het realiseren van deze planning zijn wij afhankelijk van een tijdige aanlevering van materiaal en medewerking door de provincies en eventuele derden.

2.5 Slotopmerkingen

- Deze onderzoeksopzet is opgesteld op basis van een globale verkenning van het onderwerp. Op basis van het verzamelde onderzoeksmateriaal kan de aanpak gedurende het onderzoek worden bijgesteld. Als deze bijstelling naar ons oordeel tot majeure aanpassingen van de opzet leidt, zal dit door ons worden gecommuniceerd.
- De Rekenkamer deelt aan PS en GS alle opmerkingen en bedenkingen mee die wij naar aanleiding van onze bevindingen van belang achten. Ook als dit niet expliciet onderdeel is van de onderzoeksopzet.
- Voor de uitvoering van het onderzoek is de Rekenkamer bevoegd alle documenten van het provinciebestuur op te vragen en mee te nemen in het onderzoek. Het provinciebestuur verstrekt desgevraagd alle inlichtingen die de Rekenkamer ter vervulling van haar taak nodig acht.²²

²² Artikel 184 Provinciewet.

Bijlage 1: Geraadpleegde bronnen

- Bestuursakkoord Klimaatadaptatie (2018)
- Bestuursovereenkomst Zoetwatervoorziening Oost-Nederland 2022-2027
- Deltabeslissing Zoetwater 2021
- Deltaplan Zoetwater 2022-2027 (Fase 2)
- Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie 2018
- Deltawet Waterveiligheid en Zoetwatervoorziening
- Klimateffectatlas. <https://www.klimateffectatlas.nl/nl/>
- KNMI (2023). KNMI'23 klimaatscenario's voor Nederland
- Ministerie van I&W (2021). Kamerbrief 31 710
- Ministerie van I&W (2022). Kamerbrief Water en Bodem sturend
- Ministerie van I&W (2024). Kamerbrief Water en Bodem naar aanleiding van het Tweeminutendebat Water 8 oktober 2024
- Nationaal Deltaprogramma (z.d.). *Organisatie*. Geraadpleegd op 31 januari 2025. <https://www.deltaprogramma.nl/deltaprogramma/organisatie>
- Nationaal Deltaprogramma (z.d.). *Voorkeursstrategie Hoge Zandgronden*. Geraadpleegd op 31 januari 2025. <https://www.deltaprogramma.nl/gebieden/hoge-zandgronden/voorkeursstrategie>
- Nationaal Deltaprogramma 2025
- Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaat Adaptatie (2023)
- Nationale Adaptatie strategie (2016)
- Pouli, J. (7 november, 2024). *Wat is de oorzaak van het plotselinge noodweer in Spanje?*. National Geographic. <https://www.nationalgeographic.nl/natuur-leefomgeving/a62838403/dana-storm-spanje-valencia>
- Provincie Gelderland (2018). Omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland'
- Provincie Gelderland (2020). Actieplan Klimaatadaptatie
- Provincie Gelderland (2024). Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie
- Provincie Overijssel (2021). Investeringsbesluit Hitte, Droogte en Wateroverlast
- Provincie Overijssel (2023). *Geconsolideerde Omgevingsvisie vanaf 2017*. Geraadpleegd op 23 januari 2025. <https://overijssel.tercera-ro.nl/MapView/Default.aspx?id=NLIMRO9923Omgevingsvisie2017-GV10>
- Provincie Overijssel (2024). Concept Omgevingsvisie 'Overijssel voor en met Elkaar!'

- Rijksoverheid. *Nederland voorbereiden op gevolgen klimaatverandering*. Geraadpleegd op 31 januari 2025.
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/klimaatadaptatie#:~:text=De%20aarde%20warmt%20op%20en,Dit%20heet%20klimaatadaptatie>
- Williams, A. P., Abatzoglou, J. T., Gershunov, A., Guzman-Morales, J., Bishop, D. A., Balch, J. K., & Lettenmaier, D. P. (2019). *Observed Impacts of Anthropogenic Climate Change on Wildfire in California*. *Earth S Future*, 7(8), 892–910.
<https://doi.org/10.1029/2019ef001210>